

rádně katalogisována. Zejména sluší upozorniti na oddíly C. (statistika), T. (finanční věda), U. (národ. hosp.), W. (zákony). Úřední hodiny denně kromě neděle a svátků 14—18, čítárna časopisů otevřena v tytéž dny 8—19 hod. v Praze II., Rytířská 31. (býv. Havelský klášter). (Srov. článek Mansfeldův v Časopise čes. knihovníků I. 4—5, str. 4—9.) — Knihovna Státního úřadu statistického po přestěhování do nových místností pod Kinskou zahradu čítá asi 4560 čísel v 16.800 svazcích i se zakoupenou knihovnou Juraschkovou. Periodických publikací registrováno celkem 469. (Čs. stat. věstník. III. 5—7.) Ča.

Ruská společnost pro právní vědy v Praze, která se ustavila při ruské fakultě v Praze, zahájila činnost schůzí dne 28. srpna 1922 ve svých místnostech v chudobinci u sv. Bartoloměje. Nejprve předseda její O. D. Grimm vysvětlil úkoly společnosti, načež následovala řada projevů vynikajících zdejších Rusů zejména prof. E. V. Spektorského, předsedy Společnosti ruských učenců v král. SHS., prof. Novgorodcem, děkanem ruské právnické fakulty v Praze a j. Na to následovaly přednášky prof. Grima a prof. P. B. Struveho. Ča.

Literární soutěž vypsal Právnická Jednota na Slovensku (Bratislava, Michalská ul. 3) na themata: 1. Základy práva silničního platného na Slovensku. 2. Urbárske a příbuzné právne pomery na Slovensku. 3. Vrchnostenská samospráva v Uhrách, zvláště na Slovensku a jej pomer k zákonu o sriadení župných a okres. úradov v Č. S. R. Práce na 4—7 tiskových archů formátu »Práv. Obz.« s obálkou s autorovou adresou podány buďtež do 31. března 1923 Práv. Jednotě v Bratislavě. Ceny 3000, 2000, 1000 Kč a 300 Kč za tisk. arch.

LITERATURA.

T. G. Masaryk: Politické myšlenky. Vybral V. K. Škrach. »Knihy pro každého« I. — Stát. naklad. Pr. 1922. 80. 1903. — Jako počáteční svazek nové sbírky levných spisů poučných, v níž má podle ohlášení vyjítí později také Grubrovo »Národní hospodářství«, vydává její redakce (dr. Velemínský) výbor z politických myšlenek Masarykových. Pořadatel pečlivě vybral a roztrídil je v devět kapitol pod souhrnnými tituly, připojil označení, odkud čerpal a pod čarou vysvětlil cizí slova, čímž snaží se je učiniti přístupnými nejširším vrstvám. Jako každý výbor, má i tato sbírka své přednosti i vady: Poslouží celkové orientaci, ale jinak nejde do hloubky a bude lépe, když příště redakce výborů uvede co nejméně. Ča.

Dvě díla o českém vyrovnávacím jednání v roce 1871. Dr. H. Traub: Poslední český pokus o vyrovnání s Rakouskem (v Brně 1919, nákl. A. Písy, stran 111) a K. Kazbunda: Pokusy rakouské vlády o české vyrovnání (Český časopis historický, roč. XXVII.). Dějiny posledních let českých v Rakousku, charakterisované bojem o nejsamozřejmější práva starobylého království Českého, nepůsobí na nás již dnes, vlivem konečného našeho vítězství, oním smutným dojmem, jaký v dobách stále vzrůstajícího útisku ještě do nedávna vyvolávaly; víme totiž, že to vše bylo nutné, měl-li národ československý poznati, že v Rakousku není jeho místo. A tak dnes spíše s pocitem naplněné dějinné spravedlnosti čteme obě svrchu uvedená díla, podávající na základě spolehlivých pramenů vyličení jedné z nejsmutnějších chvil české, o spravedlivé Rakousko usilující politiky, totiž vyličení vyrovnávacího pokusu Hohentwartova.

I. Dr. Traub ve své monografii počíná nastolením vlády Hohentwartovy, s níž Češi jali se jednati, ukončivše šestnáctiletou pasivní opozici, namířenou původně proti únorové ústavě z r. 1861, pak i proti oktrojované prosincovce z r. 1867. Konstatuje, proč předcházející »smířo-

vací vláda« Potockého cíle nedosáhla (vzhledem k apriorní zaujatosti »ústavověrných« Němců) a uvádí, že ministerstvo Hohenwartovo s dvěma, lze-li tak říci příslušníky českého národa, Jirečkem a Habietínkem, bylo všeobecným překvapením, dokumentující zřejmě odklon dvorských kruhů od utkvělé dosud myšlenky v německé poslání Rakouska. V programu svém prohlásilo smíření a uspokojení všech rak. národů, na základě ovšem platných zákonů základních. Kdežto Čechové, tak často již zklamání, přijali změnu vlády nedůvěřivě, počali liberálové, podporovaní Berlínem, kancléřem Beustem a Maďary, projevovati od počátku krajní odpor proti jakýmkoli reformám. Brzy na to nastává počátek jednání s Čechy. Po cestě býv. kříd. pobočníka hr. Dürckheima do Prahy odjíždějí čeští zástupci koncem února a poč. března do Vídně. Tehdy ještě na mysl tanulo jim vyrovnání v rámci ústavy, o nějakém státoprávním podkladě se vůbec nemluvalo, Hohenwart sám zamýšlel pouze rozšířit působnost zemských sněmů na půdě prosincovky, pro což získával i Poláky. Obrat způsobila 2 měsíce na to cesta ministra Schäffla, příznivce vyrovnání, na hospod. výstavu do Prahy; Čechové vystupují již s požadavky, podobnými vyrovnání uherskému, ovšem že za velikého pokřiku německého. Přes to jednání úspěšně pokračuje a koncem července dlí již tříčlenná česká deputace (Rieger, Clam, Pražák) u císaře, jenž projevil dobrou vůli o zdar jednání tím, že rozpustil zaujatou říšskou radu jakož i sněmy, proti vyrovnání se stavějící. Německá protiakce se stupňovala, nebylo stavu, nebylo sjezdu, jenž by netlumočil nářek utlačovaného Němectva. Po vykonaných nových volbách, za jejich trvání sjednány směrnice pro všechny federalistické zástupce různých zemí, zjištěno, že federalistická dvoutřetinová většina pro říšskou radu je zabezpečena a v Čechách počíná se již jásati.

V prvé schůzi českého sněmu přečten byl královský reskript s 12. září, jenž je prým krokem k uznání práv české koruny; doprovázen byl dvěma předlohami (voleb. řádu a zákona národnostního) a odpovědi naň měla býti adresa s připojením t. zv. článků fundamentálních. K jejich vypracování sněm na neurčito odročeno. Snahy německo-maďarské dostoupily tehdy vrcholu, Němci vystupují ze všech sněmů, kde jsou v menšině, tedy i z českého. »Odešli,« praví Neruda v jednom ze svých feuilletonů v N. L., »když měli pomáhati budovat chrám bratrské lásky a vyklenout oblohu svobody.« Zatím sněm český opět se sešel a přijal 10. října znění adresy a fund. článků; panovník měl je jako návrhy zákonů korunovačnickému sněmu předložiti, a královským majestátem za neodvolatelné zákony základní prohlásiti, pak mělo již jen následovati holdování a korunovace. Hlavním obsaheim fundamentále bylo přistoupení k uhersk. vyrovnání a reklamování záležitostí království se týkajících jednak zemskému sněmu, jednak zemské vládě. Totéž učinil i sněm moravský, nikoli též slezský, jenž stál na straně odpůrců. »Ústavověrní«, representováni Beustem, Andrassyem a min. Hölzgethanem, chystají se k poslednímu napětí sil a jich snaha neminula se s výsledkem. Vlivem Beustova memoranda císař počíná kolísati a korunní rada, 20. října za předs. císařova konaná, potvrdila obavy, tu a tam již proskakující; rozhodnutí na společně naléhání zmíněných intrikánů bylo oddáleno. Ve skutečnosti však tím již fundamentální články pohřbeny. Ostatně konec nedal na se dlouho čekati a v osudné minist. radě, na 22. října odpol. svolané, císař třesoucím prý hlasem oznámil své rozhodnutí proti Hohenwartem navrhovanému znění reskriptu a pro formulaci Andrassyovu. Důsledkem byla pak demise ministra Schäffla, kterou zdůvodnil »mravní nemožností kráčetí cestou, kterou nastoupilo J. V.« a Hohenwart. Den na to čeští zástupci postaveni před hotovou věc, totiž před reskript, jenž přímo popíral hledisko české. Vídeň tonula v nadšení tím větším, čím hlubším smutkem Praha se odívala. Český sněm 8. listop. prohlásil oposici ve vykonání voleb a slavnostně se vrátil k státoprávní deklaraci. Původní reskript panovníkův na důkaz jeho věrolomnosti demonstrativně uctíván a v ohromném množství po zemi rozšířen. Nová centralistická vláda Auer-

sperkova byla Čechům odměnou za jich poctivou snahu o jediné možnou budoucnost Rakouska.

Celá práce Traubova jest těžkou obžalobou německé politiky rakouské a zaslouží, aby zvláště dnes od hlasatelů mnohdy až nemístně rovnoprávnosti pro Němce byla čtena.

II. Dílem **K. Kazbundy** zůstává obraz vyličeného devítiměsíčního jednání v podstatě nezměněn. Zajímavé a mnohdy nové jsou však na př. Kazbundovy zprávy o jednotlivých, důležitou úlohu hrajících osobách (Potocki, stavě se proti povolání Čecha Jirečka do nového kabinetu, prohlašuje, že jest především rakouským ministrem a ne polským). V názoru na Habietínka ocitá se autor v rozporu s Dr. Traubem, nazýváje Habietínka »upřímným Čechem«, ač spíše opak zdá se býti pravdou. Doplněním líčení Traubova jest též obsírná Kazbundova zpráva o ministrské radě 30. srpna, v níž Hohenwart po prvé přednesl konkrétní požadavky českých politiků. Porada tato byla prvou diferencí a měla osudné následky. Při Hohenwartovi stál Schäßle, Polák Grocholski, Jireček, Habietínek a gen. Scholl, hlavním odpůrcem zmíněný již min. financí Holzgethan. Zvláště obsírně líčí pak Kazbunda známou korunní radu z 20. října, v níž hlavní slovo zásadně proti českým požadavkům vedli Andrassy a Beust; jeho jedním argumentem bylo též, že český odpor nemůže počítati s pomocí zvenčí, avšak německý ano, a proto že jest odůvodněnější. Překvapující jest tu i stanovisko Jirečkovo, jenž prý prohlásil, že Čechové jsou umíněni a že jest záhodno připomenouti jim následky.

Z díla Kazbundova velmi jasně vystupuje nerozhodnost a krátkozrakost císaře Frant. Josefa, zprvu ústupného, posléze však proti Čechům se postavivšího. Též veliká a vskutku upřímná snaha Hohenwartova vyrovnání uskutečniti, velmi dobře je tu zdůrazněna. Zvláště pak autor podotýká, jakým překvapením pro vládu bylo, že klid v Praze nebyl v nejmenším porušen, což svedlo Beusta k známé zlomyslné poznámce v jeho pamětech: »Poznání, že Čechům mohlo se to nejvyšší přislíbíti a obratem ruky opět vzíti, aniž by veřejné poměry sebe méně byly otřeseny, že se dvouocasému lyu podaná pokroučka mohla bez-trestně zpět ze zubů vyrvatí, poznání to připravilo je na rozhodujícím místě o všechen význam a učinilo je na dlouhou dobu malomocnými a bezbrannými.«

Konče svoje důkladné pojednání připomíná Kazbunda, že z otázky české, které Rakousko ke své škodě neporozumělo, stala se jedna z otázek evropských a vyřešena byla po letech téhož 28. října, který byl Hohenwartem vyhlédnut pro svolání říšské rady k schválení českého vyrovnání. Konečně vítězství české věci bylo i vítězstvím oněch vlastenců, kteří tehdy v smutných podzimních dnech před padesáti lety byli »odražení, nikoli však přemoženi«.

J. Kliment.

Prof. Dr. G. v. Below: Deutsche Städtegründung im Mittelalter mit besonderem Hinblick auf Freiburg i. Breisgau. — Boltze-Freiburg i. B. (1820). 16°, s. 59. — K oslavě 800. výročí založení Freiburgu proslovil známý badatel v městském zřízení prof. Below přednášku, již nyní v poněkud rozšířenější formě vydává tiskem. V ní velmi jasně a nad obyčej přístupně rozbírá důvody vzniku a založení měst aplikuje vždy na určitý příklad zejména při založení Freiburgu od hrabat Zähringů. Úvodem Below předeslal stať, v níž uvažuje o povaze středověkých měst německých a rozřizuje je na dvě velké skupiny, jednak městy s pone-náhlým vývojem, jichž počátek lze většinou datovati již z doby římské, jednak měst t. zv. založených, jež povstala určitým mocenským právním aktem silného jedince. A takovýmito městem založeným jest i Freiburg (r. 1120). Below pak si klade otázku, kdo měl tehdy takovou moc, aby mohl i bez pomoci poměrů, které samy nevedly ke vzniku města, a po případě i proti nim založil město a zodpovídaje ji pro Freiburg, ptá se, proč právě na tomto jeho určitém místě město založil. Ukazuje tu na mocenského postavení rodu Zähringů, na povahu půdy kol hradu Schlossbergu. Freiburg nebyl položen na obvyklých obchodních tratích,

jež jej vesměs mijely, a musil se proto vytvořiti jako soběstačné středisko okolní krajiny, na jejímž bohatství i hospodářské jeho zdatnosti záleželo. Při té příležitosti se vším důrazem vzpírá se domněnkám, jakoby nynější obec byla ve spojitosti se starým keltským osídlením a stejně tak s římským. Rozborem městského plánu blíže vysvitne povaha města. Hlavní tepnou jeho hospodářského života byly trhy s kotci. Ulice při založení byly jen naznačeny v uhlopříčném postavení a utvářely se teprve výstavbou domů na jednotlivých blocích, z nichž asi dvě třetiny zabrala obytná stavení, ostatek zbyl pro malou zahrádku a dvorek, takže nebylo možno, aby se uvnitř městských hradeb provozovalo i zemědělství jako v některých jiných městech, na př. v Kolíně nad Rýnem. Zajímavé je postavení domů, které nebyly obráceny do ulic štítem, nýbrž bočnou stranou podél okapu. Below míní, že příčinu toho nesluší hledati v hospodářských poměrech zejména v městské rentě pozemkové, ale v povaze zakladatelů města. Neboť se štítovým postavením setkáváme se v městech severoněmeckých, kdežto v jihoněmeckých převládá způsob obvyklý, také ve Freiburgu. Tento osobitý ráz projevuje se i ve zřízení, v němž se ukazuje Freiburg jako město ne sice zemědělské, ale přece těsně spjaté se svým okolím. Tak jasně charakterisoval Below vznik města, při čemž srovnáváním s poměry jiných měst postavil se na širší hledisko. Jeho práce je tím cennější, že řešil řadu speciálních otázek na podkladě pramenného studia.

Ča.

Rudolf Medek a Vojtěch Holeček: Bitva u Zborova a československý odboj. — »Občan. knih.« 24. Pr. 1922. Stát. knihosklad, 16°, s. 32. Kč 1'50. — V množství publikací při 5. výročí zborovské bitvy z nejpozoruhodnějších vedle sborníku Jarosl. Papouška »Zborov« lze uvésti tuto brožurku. Je tu v lapidárních rysech podán vývoj československého vojska na Rusi od České Družiny až po Českou brigádu, jakož i historie bitvy u Zborova. Jinak ovšem malý odstup časový brání stále, aby bylo možno říci co definitivního o významu politickém a mezinárodním této bitvy a tím i řádně oceniti tento okamžik jako částku základu k československému státu.

Ča.

Z literatury osnov trestních zákonů. Ve 3. čísle časopisu »Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft« (svazek 43.) pojednává prof. Miříčka o trestech a zabezpečovacích opatřeních v prozatímném návrhu čl. trestního zákona. (Tamtéž práce Merklova, Falkenova a Grünhutova k osnově německé.) Ve »Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht« (ročník 35., sešit 2. a 3.) vyšla po Miříčkově článku o reformě trestního práva v československé republice přehledná pojednání lvovského profesora Makarewicze o osnově polského trestního zákona a Dra Kadečky o rakouském protinávru ku všeobecné části první knihy osnovy německé.

—ř.

Zákon o ochraně nájemníků. Vydal JUDr. Hynek Kubišta. — Kom. zákony čl. republiky. — Vydání Kompasu. — Praha 1920 — Cena Kč 15.—. Ve sbírce Kompasu vychází po »Dávce z majetku« jiný časový zákon o ochraně nájemníků s výkladem odborového přednosty min. soc. péče. Pro praxi bude to potřebná knížka, ač přechodné povahy jako zákon sám. Uvedena historie ochrany nájemníků až do poslední doby. Výklad bezpečný pro podrobný názor, ač nejasnosti zákona ani nejlepší komentátor nemůže odstraniti (§ 12 zák.).

—á—

Bürgerkunde der tschechoslowakischen Republik. Napsal Dr. Heinrich Rauchberg. — Liberec 1922. — Nákladem Bratří Stiepelů. — 8°. — Stran XXVIII + 338. — K 59'40 váz. »Žijeme v době demokracie. Demokracie klade osud státu v ruce svých občanů; vyžaduje politické vzdělání. Politickým vzděláním dociluje se názor na podstatu, výstavbu a zařízení státu. Činí občany způsobilými, aby bděli nad svými politickými právy, aby plnili své politické a společenské povinnosti a aby mohli vlastním názorem řešiti otázky veřejného života. Učí mysliti občany politicky reálně, t. j. na podkladě znalosti skutečností, důležité

věci rozpoznávati, možné od nemožného rozlišovati a politickému snažení stanoviti dosažitelné mety. Dává konečně občanům měřítko, aby posuzovali stát a určili svůj poměr k němu.« Autor v předmluvě takto (velice vystižně naznačil cíl občanské nauky své. A nutno přiznati, že úkolu svého se shostil s úspěchem. Na více než 300 stránkách knihy velice pěkné zevní úpravy — jež německému nakladatelství Stieplovu slouží ke cti — vykládá o základních pojmech o státu, o složkách jeho (území, národ, vláda), o organisaci všude se zvláštním zřetelem k naší republice. Rozsáhlou část tvoří výklad o ústavních právech občanských. Ač kniha má podávati přehled všech oborů státní činnosti, činí tak zevrubně pouze u práva ústavního a správního, inkl. práva finančního. Partie ty však jsou zpracovány mistrně pro průměrně vzdělaného čtenáře. Přehledně, krátce, populárně, při tom však vyčerpávajícím způsobem a na výši vědecké. Autor snaží se, aby nebyl nudným pro laika, a myslíme, že se mu to podařilo. Knihu psal profesor německé university v Praze pro své krajany v republice československé, a tím jest dáno jaksi jeho stanovisko k otázkám, jež vypadajíce z rámce objektivní vědy, stávají se politickými. Ač snažil se býti nestranným, podařilo se mu tak vskutku jen ve věcech nepolitických: tam vykládá věc opravdu s vážností k dílu, jež stalo se u nás po převratu. Zdůrazňuje ovšem své němectví a pokládá za svou povinnost zastati se ho, kde myslí, že je mu novými poměry ublíženo. Stanovisko toto zkresluje pak obraz této výborné knihy. Nepůsobí dobrým dojmem, činí-li neustále vědomý rozdíl mezi Čechy a Slováky: jmenuje ku příkladu národní kmeny neustále v tomto pořadí: Češi, Němci, Slováci, Poláci, Maďari. Kdyby autor zůstal v oboru vědním, v němž je mistrem, stále a nepouštěl se na kluzké pole, pak by se mu nepříhodil ani omyl ten, že tvrdí ku př., že národní a rolnická strana slovenská požaduje autonomii pro Slovensko, když opak jest pravdou a p. Několik nedopatření jiných, na př., že ze 4 legionářských poslanců přihlásil se jeden ke komunistům, vysvětlí se neinformovaností autorovou v těchto věcech. Nehledě k tomuto stanovisku, má kniha velký význam výchovný, přibližuje německého občana znalostí institucí našich ku státu samému. Autor sám otevřeně pochváliti instituce naše se neodvází, ale srovnáváním jich se zařízeními cizími nepřiměřeně jejich vhodnost uznává. — Po podobné knize v duchu našem marně toužíme. Občanská nauka i do škol se zavádí, ale vhodné knihy není. V té věci nás Němci přešli. A dobrý počátek knihou Rauchbergovou učinili.

Dr. K. N.

Otto Zavázal: Bankovnictví. 1922, 8°, str. 181. Spis pojednává ad 1. o bankách, ad 2. o obchodech bankovních, ad 3. o cenných papírech, ad 4. o vnitřní organisaci bank a ad 5. uzavřen je příklady typického spojení obchodního s celou řadou formulářů. Ze stanoviska akademického studenta bez ohledu k jeho speciálnímu studiu možno o spisku zcela strážlivě napsati: Je jasný, stručný v obsahu i v použité literatuře, ale podržuje formálně i věcně ráz vědeckého spisku, zjev to v podobných případech — vydávaný mimo okruh práce vysokoškolských profesorů — jistě velmi řídký. Jaké stanovisko zaujmou k jmenovanému spisku absolventi obchodních škol aneb mladší bankovní úředníci, pro něž práce jest určena, nevím, než usuzoval bych, že zejména pátá část knihy dále čtvrtá a druhá budou buditi jich zájem. Třetímu oddělení dala by se vytknouti jeho neúplnost, která snad povstala z té příčiny, že o peněžních papírech bylo v předcházející kapitole při směnce a šeku promluveno, ač, myslím, vyznělo by lépe, kdyby třetí oddělení v úplnosti předcházelo druhému.

Práce vyšla jako I. díl celku, který bude v II. obsahovati bankovní účetnictví a ve III. dílu bankovní politiku.

Pešek.

Die Gewerbeordnung. Poznámky od Dr. Roberta Swobody. Vyšlo ve Stiepelově sbírce zákonů čsl. státu, svazek 27. — Liberec 1922. — Stran 1004. — 16°. — Kč 66.—. O sbírce samé možno říci, že úpravou, uspořádáním, duchem, praktičností a užitečností jest důstojným nástupcem sbírky Mauzovy, jež v českém rouše, přes několikeré snahy, ne-

našla dosud následovníka. A že německé texty z doby předpřevratové stále jsou texty autentickými — činností — vlastně nečinností ministerstva unifikačního, nutno mít zřetel stále ještě ke znění německému. Nakladatelství Stieplově slouží ke cti, že odhodlává se vydati různé praktické zákony se změnami do doby nejnovější v rouse tak praktickém, že možno po nich sáhnouti studentu jako laikovi, učenci jako praktíkovi. A v tom spočívá záruk vydavatelského úspěchu. — Ve Swobodově Gewerbeordnung jsou shrnuty všechna platná právní pravidla až do doby nejnovější tak přehledným způsobem, že orientace jest velice snadná. Zákon se změnami dobou nastalými jest probírán po partích, a ke každé části jsou připojeny pro přehlednost doplňující předpisy. Četná rozhodnutí soudní usnadňují řešení obtížnějších otázek. Stejným způsobem jsou upraveny i další svazky této sbírky, zvláště i svazek 28.: Das Pensionversicherungsgesetz (1922) s poznámkami Dr. Lamberga a svazek 29.: Die Krankenversicherung der Arbeiter (1922), sestaven Juliem Hübnerem. Toto úpravou upomíná na Lukášovo vydání téhož zákona. Upozorňující kolegy na tuto sbírku, máme jen jedno přání, aby naši vydavatelé textů zákonných přiblížili se její dokonalosti. — á —

Volby do Národního shromáždění v dubnu 1920 a všeobecné volby do obecních zastupitelstev roku 1919. — S 10 kartogramy. — Vydal Státní úřad statistický. — Řada I., sešit 1. — Praha 1922. — Kč 80.—. Státní úřad statistický zahajuje tímto pěkným dílem sbírku publikací, v nichž mají býti uloženy podrobné výsledky jeho šetření. Kromě dříve již vydávaných »Zpráv«, přinášejících data ze všech oborů statistiky, vychází nyní soustavná sbírka, týkající se vždy jen určitého oboru, podrobně zpracovaná a velice zajímavá: řada I. obsahuje statistické zpracování voleb do obecních zastupitelstev v Čechách, na Moravě a ve Slezsku r. 1919 a voleb do Národního shromáždění, poslanecké sněmovny a senátu r. 1920. Tabelky sestavovány jsou podle soudních okresů a žup, u voleb do poslanecké sněmovny i podle měst, majících více než 5000 obyvatel, a to jak v číslech relativních, tak absolutních. Hlasy odevzdané rozvrhnuty jsou jednak podle pohlaví voličů, jednak podle stran volebních. K tabulkám jsou přidány mapy o volbách do poslanecké sněmovny, naznačující velice názorně a daleko přehledněji pro laika než tabulky, sílu jednotlivých politických stran po celé republice. Ovšem, zdá se nám, že jednu chybu kartogramy mají přece: Jsou totiž zhotovovány podle toho, kolik procent ze všech československých stran dostala v jednotlivých okresech československá strana a pod. mutatis mutandis, nikoli podle skutečné síly v celkovém počtu voličů. Tak stávají se mapy mnohde nepřehlednými a nepravděpodobnými. Na př. podle kartogramu by se zdálo, že strana Národní demokracie by byla v celé republice nejsilnější — 49,1% v okrese karlovarském, kdežto pro stranu tu v tomto okrese odevzdalo svůj hlas pouze 389 voličů, ač všech voličů v okrese bylo 37.749 (!), podobně pro stranu českoslov. socialistů podle mapy v okrese Parkáňském bylo 17,6%, ač voličů této strany bylo pouze 438 z 18.956. Ovšem procenta se nepočítají ze všech odevzdaných hlasů, nýbrž pouze z hlasů československých stran. Příkladů takových dala by se uvést celá řada. Kartogramy pak ztrácejí na své praktičnosti, jsouce tak pouze přehledem pro výkonné výběry jednotlivých stran o síle jejich v tom kterém okrese. Snad by se lépe posloužilo názorností, již jistě kartogramy sledují, kdyby se síla jednotlivých volebních skupin vypočítávala a vyznačovala v poměru ku v š e m odevzdaným hlasům ve volebním okrese bez rozdílu národnosti. — V publikaci zvláštní rozdíl činí se také mezi hlasy občanskými a socialistickými. Výsledky tyto i kartogram na základě jich sestavený nutno ovšem bráti cum grano salis, ač-li vůbec se odporučovalo kartogram tento sestavovati. Neboť zkušenost ukázala, že směr »občanský« a »socialistický« prakticky neznamená mnoho, když strany občanské v pozitivní politice stojí proti sobě, a stejně tak i strany socialistické. Jsou zkrátka jiné momenty rozhodující při parlamentní práci než jméno strany, zde občanské nebo socialistické, jak by sestavením diagramu snad se zdálo. — Dílo toto jest

přes tyto námitky práci vynikající a slouží Statistickému úřadu státnímu opravdu ku cti. Těšíme se na další pokračování sbírky, najmě na zpracování výsledků sčítání lidu 15. února r. 1921. — Úprava díla jest bezvadná.

Dr. K. Novák.

Zemědělské školy a lidové školy hospodářské v republice československé dle stavu koncem školního roku 1920/21. S i kartogramem a 1 mapou, Praha 1922. Československá statistika. — Svazek 2. Řada II. (školství, sešit 3.). Vydal stát. úřad statistický. Stran 56 + 129. 4°. Cena 70.— Kč. Stát. statistický úřad vydává druhý svazek pramenů československé statistiky. První přinesl statistiku voleb do N. S. a všeobecných voleb do obecních zastupitelstev v r. 1919, druhý věnován je zemědělským školám a lidovým školám hospodářským. Části tabulkové předchází zevrubný úvod prof. Čvančary, jednající o organizaci a vývoji zemědělského školství v republice a o rozboru sebraného materiálu. Dílo lze zajisté jen uvítati, tím spíše, že část tabulková přináší data neobyčejně zevrubná a dává nahlédnouti jak do vnitřní správy toho kterého učeliště, tak i do sociálních, zdravotních a vzdělávacích poměrů žactva, event. i učitelstva. V jednom směru však nevyhoví interestu, který zváben zvucným titulem, po ní sahá. Třeba máme v republice již dvě české vysoké školy zemědělské a jednu německou, nepřihlíží k nim oficiální publikace, určená i pro informaci ciziny, která přináší zevrubná data o lidové škole v každé zapadlé obci krkonošské. Vysokým školám věnována pozornost nepatrná, ne-li žádná. V tom směru bez odporu publikace neodpovídá zvucnému titulu, který si dává, třeba se co do předmluvy kryla jménem věhlasného universitního profesora. Skutečnost, že vysoké školství zemědělské náleží správou resortu ministerstvu vyučování, nemůže být zajisté důvodem, aby statistický úřad, třeba finančně podporován toliko ministerstvem zemědělství, překročil již k práci tak nákladné a zevrubné, vynechal prostě nejdůležitější odborné školství, nebo je odbyl nejstručnějšími údaji, zatím co nepoměrně více pozornosti věnuje školám významem daleko inferiornějším. Vždyť vysoké školství zemědělské má býti v nejužším styku s kategoriemi nižšími, nejen na poli vědecké práce, která se konečně statisticky zjistit nedá, nýbrž i co do sil učitelských, které jim dodává, bera od nich navzájem dorost studentský i dorost vědecký. Také zrušení tábořské akademie a jeho vliv na ostatní školy odborné musilo by se v zevrubné statistice vysokých škol projevit. V tomto pojetí dělá dílo dojem práce neúplné, můžeme snad říci torsa, které bylo pořízeno pravděpodobně značným nákladem, jemuž výsledek zdaleka neodpovídá. Boh. Šejhar.

Knihy zaslané redakci. Od fy. Bursík & Kohout: Sla vík, Soudní lékařství. 2. vyd. — Od fy. Barviče a Novotného v Brně: Ka š p á r e k, O uzavření smlouvy pojišťovací. — Mildschuh: Kupní síla peněz. — Kalla b: Úvod ve studium metod právnických I. a II. — Hrdina: Vodní koncese. — Čaha: Finanční věda a finanční právo. — Weyr: Soustava občanského práva I. Nauky obecné. — Hrdina: Čs. právo elektrárenské. — Stránský: Vůle poškozeného ve skutkových podstatách trest. práva. — Engliš: Základy hospodář. myšlení. — Sedláček: Pozemková reforma. — Zákon o právu domovském a stát. občanství. — Od fy. Všetěcka a spol.: Chronologický a abeced. seznam zák. a nař. — Od Státního nakladatelství: Masaryk: Politické myšlenky. — Kálal: Omamování. — Od fy. Čs. Kompas: Obecní zřízení a voleb. řád. — Kubišta: Zákon o ochraně nájemníků. — Od ministerstva zemědělství: Stibic: Katechismus čs. práva pro zemědělce. — Od fy. Gebrüder Stiepel v Liberci: Rauchberg: Bürgerkunde der tschech. Republik. — Swoboda: Die Gewerbe-Ordnung. — Lambert: Der Pensionsversicherungsgesetz. — Hübner: Krankenversicherung der Arbeiter.

Nákladem S. Č. P. „Všeherd“ v Praze. Redaktor dr. František Čáda.

Tiskl B. Stýblo v Praze, Václavské nám. 26.